

Hány bűne van Pócs Istvánnak?

Visszahívták tisztségükből a recski vezetőket

Ez a riport nem arra való, hogy igazságot tegyen. Csupán arra, hogy megpróbáljon háttérvizslatot rajzolni egy történethez, egy drámához. Az ítélet megfogalmazása nem feladat: az érvek és ellenérvek súlyát mérlegelve megteszik ezt az arra illetékesek — ahogy nyilván megalkotja véleményét az olvasó is.

1.

Hat éve kezdődött. Vagy még előbb, ki tudja ezt ma már. Akkor, amikor Pócs Istvánt 1980-ban megválasztották Recsk nagyközség tanácselnökévé. Milyen körülmények között? Jelzésnek talán elég, hogy még 1986 őszén is öt olyan recski polgár nevét jegyezhetem fel, akik akkor jelöltként — vagy önjelöltként — várományosai voltak a tanácselnöki széknek.

Nem csodálhataló hát, hogy röviddel a „hatalombakerülés” után, már 1982-ben bejelentés érkezett a járási hivatalhoz. Ebben az áll: *Recsk község első tanácsi embere sem kommunista erkölcsében, sem munkájában, sem magánéletében nem arra a helyre való. A tanácsi munkáról barátaival a presszóban dönt... a leányzó lakót inzultálja... a tűzoltókocsit barátaival éjszánként vadászatra használja... a tanács vagyonára nem vigyáz...*

Vizsgálat következett. A vizsgálat eredményét a járási hivatal elküldte a megyei tanácsnak. Ami röviden ennyi volt: *nem bizonyítható egyik vádpont sem.* De a Pócs körüli mendemonda nem ült el; sőt, maga is tetézte azt, olyannyira, hogy 1983-ban munkahelyi italozás miatt „szigorú megrovás” fegyelmi büntetést kapott. Igaz, kímébe illő okok nyomán. Egy névnapi italozás után az egyik munkatársa megsérült, a mellkasán szűrt sebet keletkezett. A sérült előbb azt vallotta: ittasan beleesett a kerítésbe. Néhány nap múlva viszont azt állította: összeszólkkozott az elnökkel, aki belevágta a papírvágó kést...

Igy érkezett el 1985. A tavalyi választások előtt, amikor a feleltes szervek számba vették a lehetséges tanácselnökjelölteket, Pócs István neve mellé kérdőjelel tettek. De a recski állami és társadalmi szervezetek vezetői kiálltak mellette — jelölték, megválasztották —; két hónappal később azonban egyszerre három bejelentés érkezett a megyéhez.

2.

Recsk szép falu. Aranyat, ezüstöt bányásztak itt valaha, jó százötven éve; az „aranykor” nyomait ma már csak az emlékezet őrzi. Idős férfit szólított meg a buszmegállóban.

— Ismeri Pócs Istvánt?

Az öreg rám néz, utána már a szavába vágni sem tudok.

— Azokat kellene felelősségre vonni, akik tönkbeszik! Mert annyit még senki nem igazított Recskben, mint ő. Csak hát a párttitkárt kiköltöztette az irodából. Igaza volt! Miért foglal el egy

június 27-én tájékoztatta arról, hogy 101 966 forintot már kifizettek. Kérte, hogy ezt a bejelentést a testület fogadja el. Intézkedése tervszerűtlen és törvénytörő volt. A tanácselnök 100 ezer forint átcsoportosítását kérte a vb-től, az óvodai játszótér építésére, újabb százazret a bányász művelődési ház részére... Törvénytörő módon utasítást adott arra, hogy a Gyöngy presszó kapjon engedélyt a 9 óra előtti szeszital árusítására. Ezt az intézkedést a vb-titkárnak kellett visszavonnia... Ok a fegyelmi, hogy beavatkozott egy építési ügybe.”

Öt oldalon át folytatódik a felsorolás.

3.

A határozatot 1986. január 30-án dr. Jakab István, a Heves megyei Tanács vb-titkára ismertette a recski tanácsülésen.

— Viharos délután volt — emlékezik vissza —, hét órán át

nél hiányoznak a segélyezés feltevélei, kaptak a rokonai és azok is, akiket pártjára akart állítani... Azért tettem bejelentést, mert előzetes egyeztetés nélkül vállalt százezres nagyságrendű szóbeli kötelezettséget, irás nélkül rendelt meg különféle munkákat.

— Az alapvető baj az — tér rá a történések okaira dr. Jakab István, a megyei vb-titkár —, hogy Pócs Pista barátunk úgy érezte, őt tevékenységében nem korlátozza se testület, se törvényesség. Igaz, munkájának az eredményei jelentkeztek a község fejlődésében. De ő minden fejlesztést saját érdemként hirdetett. Holott a recskiek a 23,8 millió forint támogatást akkor is megkapták volna, ha más a tanácselnök.

— S a vizsgálat után?

— Behívtattuk, hogy egyetért-e a feltárt hiányosságokkal. Egyetértett, de szavaiban az önkritika legcsekélyebb jelét sem fedeztük fel. Észrevettük, hogy nem ismer egyetlen jogszabályt sem. Ekkor

elvtárs, vigyázz!” — mondtam —, de ez nem tetszett. Amikor az augusztusi vb-ülés után a testület titkára sirógörccsel küszködve panaszkodott: lássuk be, ők ilyen körülmények között nem dolgozhatnak együtt, akkor betelt a pohár! Másnap bementem az elnökhöz, helyesebben a volt elnökhöz, és mondtam: remélem Pista, hogy tegnap óta csak hideg vizet ittál. Kijelentette: ez zsel a bandával nem dolgozik együtt. Akkor nincs miről tárgyalnunk — feleltem. Felhívtam a megyei népfőntbizottságot, hogy Recskben rendet kell csinálni...

Az óvodában megtudom: a kisgyerekek évekig egy életveszélyessé nyilvánított épületben töltötték napjaikat. S Pócs Istvánnak köszönhető, hogy megoldódott gondjuk. Dudás Lászlóné vezető óvónő így vélekedik:

— Eleinte a lakosság óriási többsége Pócs István mellett volt. Most már néhányan átálltak a másik oldalra. Mindenki tudja Pócsról, hogy agilis ember. Biz-

nak? Aztán kiderült, hogy a védőnök Pócs saját hatáskörében adott egy szolgálati lakást Recskben, így kiadhatja az egri lakását, havi nyolc-kilencezereért...

A védőnök, Miholecz Lászlóné beszélgetésünk alatt végig sírással küszködik. Hónapok óta betegágyon van.

— Téved! A szolgálati lakást 1976-ban kaptam — csabtam fel —, amikor még Pócs csak ügyfélként járhatott a tanácsnál... Az egri lakásunk nincs kiadva! Ez alapítvány vadaskodás. Most lemondok a szolgálati lakásról, látja, itt a papír róla!

Aztán arról beszél, miért gyűjtötte Pócs István mellett az aláírásokat:

— A tanácselnök-helyettes említette, hogy sok ember kérése alapján levelet írunk a Minisztertanácsnak, vizsgálják felül a fegyelmit. A tanácstagunk helyett vittem körbe az ívet. Hetvenből talán hárman voltak Pócs ellen...

Megint dr. Jakab Istváné a szó:

— Hálátlan feladat elmozdítani egy tanácselnököt. Mégis, meg kell tennünk! Akkor is, ha nem tudom megmagyarázni mindenkinek: ha egy tanácselnök sorozatosan hatáskörököt von el, semmibe veszi a testületet, kifizet százezer forintot előzetes megrendelés és kalkuláció nélkül... akkor az törvényt sért. Sokan azt kérdezik: megölt valakit? Tapad valami a kezéhez? Nem? Akkor miért piszkáljuk — kérdik. Ezért értünk nehezen szót a lakossággal.

— Ki dönt végül is?

— Sajnos a tanács törvénynek van egy vitatott szakasza, ami így szól: a fegyelmi elbocsátott elnököt a tanács visszahívja. Formálisnak tűnik ez a közjogi aktus, mármint hogy a helyi tanács mondja ki a döntést. Hiszen a határozatunk jogerős, az elnök munkaviszonya megszűnt.

— S ha a tanács tagok nem hívják vissza megbízatásából?

— Akkor törvényt sértenek. És a határozatot a megyei tanács vb-nek kell hatályon kívül helyezni. A jogalkotó nem feltételezte, hogy egyszer egy község, tanács nem fogadja el a megye indoklását...

6.

Ismét Pócs Istvánt hallgatom: — A párttitkárt nem neveztem mocskos disznónak. De mondtam: nem szokás, hogy valaki másfél évvel a nyugdíjazása után is fenntartsa az irodáját. Az iskola igazgatójának — mivel ő rokona a párttitkárnak — pedig kínos volt, hogy még akkor is Klamarikt szólították igazgató bácsinak... A tanács tagok közül...

népfront nem jelezte, hogy Pócs elvtárral bármi baj lenne. Ha jelezték volna, megoldottuk volna a problémát, az biztos. Nem akartuk, hogy a nép megtudja: széthúzás van a vezetésben.

— Hallottam a különféle pletykákról — összegzi Varró Gyuláné vb-titkár —, de úgy gondoltam, ezeknek a bizonyítása nem az én feladatam. Egyedül nem voltam olyan erős, hogy mindezt szóvá tehettem volna... Őt éven át nem volt senki, aki azt mondta volna: Pista, az eredmények a te vezetéssel, de velünk együtt, kollektív munkával valósultak meg. Remélem, valaki a meghunyászkodó testületek felelősségét is fölveti.

— Hozzánk csak a pletykák jutottak el — mondja Klamarikt Lajos párttitkár. — A párt pedig pletykákkal nem foglalkozik. A tanulság? A párt soha többé nem egyezhet bele, hogy valaki úgy kerüljön vezető tisztségbe, mint Pócs. Miután hónapok óta nem találunk elnököt, a járási hivatal elnöke ajánlotta, amikor egyszer erre járt, mi párttagok, vb-tagok pedig csak bólintottunk.

— Legsörnyűbb tanulság — így Dudás Lászlóné óvónő —, hogy bizalmatlanná és gyűlölködővé váltak az emberek. Húsz-harminc éves barátságokat szakítottak szét, mert senki sem tudja, hogy milyen kiállást várhat a másiktól.

Kocsis István is mondja a véleményét:

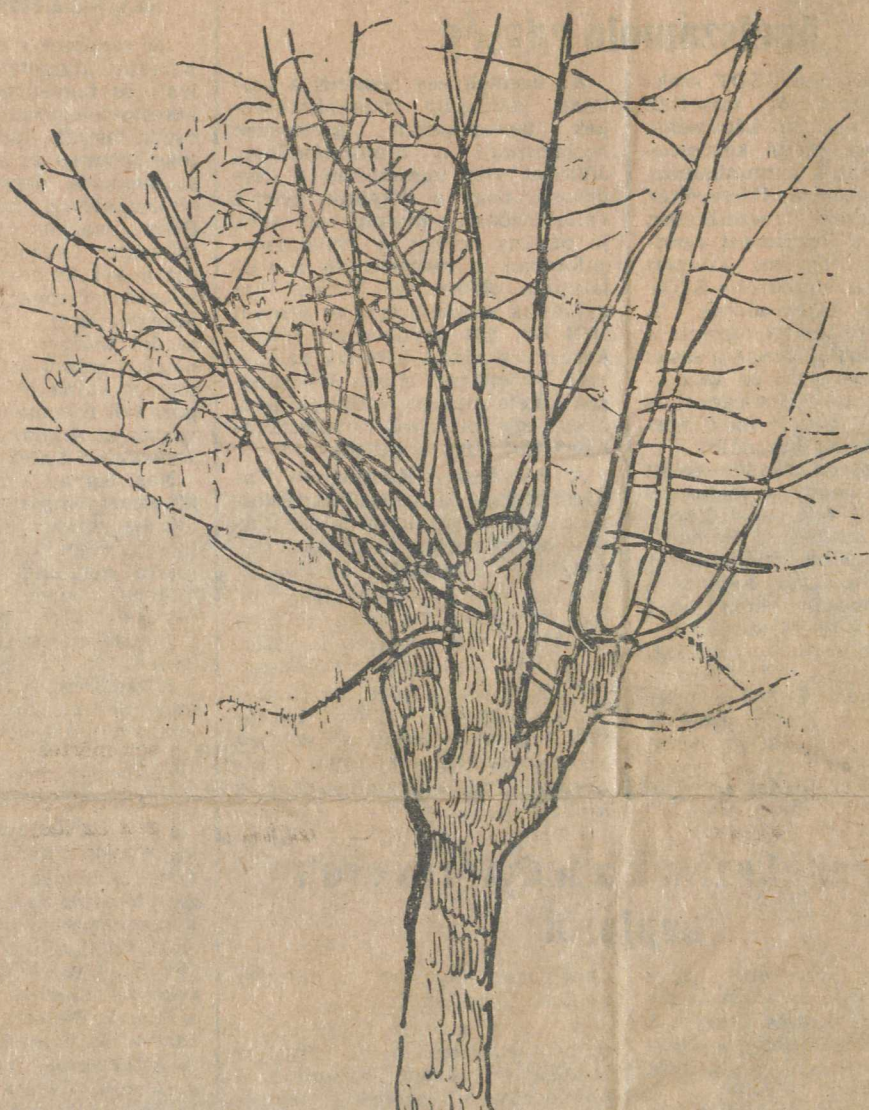
— A tanács- és vb-üléseinkről minden alkalommal jegyzőkönyv készült, amit legalább tíz helyre elküldünk. Nem tűnt fel senkinek, hogy valami nincs rendben Recskben? Meglehet, hogy el sem olvasták a jegyzőkönyveket?

— Ott van a könyvespolcon a kérelmem, pánttag alkartam lenni — kesereg Miholecz Lászlóné védőnök. — A lapot kitöltöttem, de nem mertem beadni. Komolyan vettem, amire tanítottak, hogy demokrácia van, harcolni kell az emberek igazságáért. Éppen úgy szeretem ezt az országot, mint bárki a megyében vagy Pesten. Ebben a rendszerben nőtem fel, ennek az eszmében bíztam, és most oda jutottam, hogy a hitemet kellene valakitől számon kérni!

8.

Eddig jutottam a riport készítésében, amikor a folyamatban lévő vizsgálatok miatt — nehogy befolyásoljuk azok objektivitását — munkám felfüggesztésére kényszerültem. Viszont ígéretet kaptam arra, hogy a tények feltárása után, a tanácsülésen hitelesen tájékozódhatok a történetekről.

Múltak a hetek; szeptember elején hallomásból értesültünk arról, hogy Klamarikt Lajos párttitkárt a községi alapszervezet fölmentette tisztségéből. Ugyanígy járt Bódi János népfőntelnök: őt is visszahívta a népfőntbizottság közéleti funkciójából. S a minap tudomásunkra jutott, hogy a héten, szeptember 25-én „megoldódik” Pócs István ügye is: sorsdöntő tanácsülésre készülnek Recskben.

igaza volt! Miért foglalt el egy nyugdíjas ember egy külön irodát? Az meg úgy fogalmazott, hogy ezzel nem őt, hanem a pártot bántotta meg...

Mi is történt valójában?

A lavinát Klamarik Lajos, a község párttitkára, nyugalmazott iskolaigazgató indította útjára. Láttam őt házának udvarán sétálgatni, az étteremben magányosan ücsörögve kávéját kevergetni, szememben a megtört ember benyomását keltve.

— Az 1985. augusztusi vb-ülésen Pócs István előterjesztette az óvodai játékok elkészíttetését és a bányászothonban a kuglipálya felújítását. A vb-től 100—100 ezer forintot akart. Magyarazatot kértem tőle. Erre gyorsan levette az ügyet napirendről... Néhány nap múlva felkeresett az irodámban, ahol becsmérő kiíjezésekkel illelt, mert szerinte lejártam őt a vébé előtt. Mocskos disznónak nevezett és azt mondta: költöztek ki innen, az irodára szüksege van az iskolának. Én a történeteket jeleztem a megvének, azt kértem, beszéljessenek el velem.

Mivel néhány napon belül Bódi János, a községi népfrentbizottság elnöke és Varró Gyuláné, a végrehajtó bizottság titkára is bejelentést tett, a beadványok nyomán Pócs István ellen a Heves megyei Tanács végrehajtó bizottsága fegyelmi eljárást indított. A tanácselnököt 1986. január 30-án fegyelmeivel elbocsátották állásából. Részlet az indoklásból: „Az 1984. évi komplex felügyeleti vizsgálat a testületi munka irányításában hiányosságokat állapított meg. A testületek nem kaptak rendszeres jelentést a lejárt határidejű határozatok végrehajtásáról. Pócs István ügyiratok hiányában meg nem állapítható időben megrendelést adott a Képcsarnok Vállalatnak „Recsk Községért” emléklakett és 200 díszoklevél készítésére. A plakett megrendelése törvénytért. Erre vonatkozóan tanácsrendelet nem készült, a megyei tanács VB. előzetes véleményét nem kérték ki... Szóban rendelte meg az általános iskola hangosításának beszerelését, hiányzott az ár kalkuláció is. A vb-t az elnök a munkálatok befejezése után, 1985

vitáztunk. A tanácsstagokon kívül legalább 50—60 ember jött el, akik a tanácsülés rendjét magukra nézve nem tartották kötelezőnek. Néhányan ittasak voltak. A tanácselnök-helyettes pedig — bár ez szükségtelen volt — megszavaztatta a tanácsstagokat. Huszonhétből tizenheten nem fogadták el a fegyelmi határozatot. Megjegyzem: a tanácsülés előtt a vb. egyhangúlag jóváhagyta az elbocsátást...

Tehát sokan Pócs mellé álltak. Bereczkiné Bódi Anna nyugdíjas még aláírásokat is gyűjtött a védelmében. Röpké óra alatt mindent megtudok tőle, amire a faluban az elmúlt évtizedek alatt érdemes volt szót vesztegetni. Nemcsak azt meséli, kinél mikor volt meztelen bál, hanem azt is, kinek kellett fizetni azért, hogy valaki zöldséges pavilont nyithasson. S már arról is hallott, melyik községi vezető fiát szemelték ki néhányan tanácselnöknek...

— Hajlékony az igazság mifelénk, uram. Nem hívtak, de bementem, vallomást tettem mellette. Mennének mások is, de... nekünk itt kell itézni az ügyeinket, ide fizetjük az adót. Maga elmege, de mi itt maradunk.

Varró Gyuláné vb-titkár húzódzik a beszélgetéstől. Először azt hiszem, azért, mert ő sem kerülhette el a felelősségrevonást: „szigorú megrovás” fegyelmi büntetést kapott. A minősítést azonban még a kézbesítés előtt áthúzta valaki, maradt a „megrovás”.

— Nehéz megmondani, mekkora hatalma volt Pócs Istvánnak — mondja. — Nyájas, közvetlen ember, ezért népszerű. Meg azért, mert remek szókincsel megáldott ember, igazi pátozzsal tud beszélni. Minden adottsága megvolt ehhez a tisztáshoz. Szerették, mert gyakran utalt ki a méltányossági keret terhére szociális segélyeket, alkalmanként négy-ötezer forintot. Kaptak olyanok is, akik-

jöttünk rá, a helyzet megoldására egyetlen lehetőség van, ha elmozdítjuk a munkaköréből. Akartuk: lássa be, jobb, ha kéri a felmentését. Segítségét ajánlottunk neki, sem anyagilag, sem erkölcsileg nem járt volna rosszul. Még gondolkodási időt is adtunk, de három nap múlva telefonált, hogy vállalja a fegyelmit.

4.

Pócs István negyvenkét éves. Jó fellépésű, bár látszik rajta, hogy határozottságán léket ütöttek az utóbbi hetek, hónapok. Szenttelen arccal meséli: 1980-ban munkahelyén megkereste a járási hivatal elnöke, s közölte vele, tanácselnök lesz. Ő tiltakozott. Még azt is elmondta: korábban munkahelyi minősítésében kedvezőtlen véleményt írtak róla. Megnyugtatták: majd írnak másikat! Írtak is; a minősítést mindkét esetben ugyanaz a felettese írta alá... 1983-ban, a fegyelmi után lemondott. Lemondását nem fogadták el. 1985-ben azok a községi vezetők beszéltek rá a tanácselnökségre, akik szűk három hónap múlva sorra feljelentették.

Bódi János népfrentelnök volt az egyik bejelentő:

— Vitáink nem tavaly, hanem jóval előbb kezdődtek. Már akkor sem értettünk szót, amikor Pócs a vébé tudta nélkül ipar engedélyt, majd építési engedélyt adott ki egy-két személynek. Szóltunk, de amikor tehette, visszavágott. 1983-ban, amikor az építési előadóba belevágta a kést, bementünk a járáshoz, hogy lehetetlen Póccsal együtt dolgozni. De a pártvezetőség kiállt mellett. Így el kellett viselnünk. Szóvá tettem azt is, nem tesz jót a tanács tekintélyének, ha túl sok dőlgozója visel a nyakában keresztet. Végtére is a tanács az MSZMP égíse alatt működik, vagyis annak vezetésével valóítja meg az államhatalmat... Pócs

tos vagyok abban, hogy sok felletését megsértette. Ez elég a bukáshoz...

Kocsis István tanácsstag azt sorolja, hogy Pócs István személye mennyiben zavarta a testületi munkát:

— Korábban mindig írásos előterjesztést kaptunk a tanácsülés napirendjeiről, de az ő idejében több volt a szóbeli kiegészítés, mint az írás! Senkivel se beszélte meg, hogy miről tárgyaljon a vébé. Igaz, a vb-ülésen az egyéb témák között beszélt az emléklakettéről, akkor javasoltam, hogy legyen rajta bányászkalapács is...

5.

Gáspár Emil, az iskola igazgatója megjegyzi:

— Munkatársaim kedvelték Pócsot, mert sokat tett az oktatás feltételeinek megteremtéséért. És jutalmat is szépen kaptak. Ma sem marasztalják el őt egyértelműen.

A tanácstagság megvédte az elnököt.

— A tanácsstagok ellenállása után — mondja dr. Jakab István megyei vb-titkár — úgy éreztük, kis csoportokban beszélgetnünk kell velük. Körzetenként gyűlésekre hívtuk hát a recskieket. Az összejöveteleket azonban Pócs István hívei igyekeztek megzavarni. A kisgyűlések után többen kérték: ne haragudjunk a hallgatóinkért, de félték Pócsotól, meg a híveitől. Közük olyanoktól, akikkel együtt ivott, akiknek elintézett valamit, és azoktól, akiknek rokonszenves az olyan tanácselnök, aki reggelente végigmegy a főutcan, szépen köszön, mindenkitől megkérdezi, milyen gondja van. És ígér akkor is, ha nem tesz semmit. Vagy ott a körzeti védőnő, aki mindig felszólalt mellette, és aláírásokat gyűjtögetett. Eleinte nem értettem, milyen varázsa van Pócs-

nak... A népfrent elnökövé más vitám volt. Tavaly augusztusban bejött hozzám és azt mondta: Pista, megvédtélek a választások során, most védj meg te engem. Egy Kőjál-bírságot kellett volna elsimítanom. Szomszédai ugyanis feljelentették, amiért derítőjéből az árokba szivattyúzta a szennyvizet. Meglep-te, amikor azt mondtam: neki, a község egyik vezetőjének példát kellene mutatnia... Az óvodai játékok? Valóban előterjesztetem a megrendelést, meg a bányászothon javára a százezer forintot. Hárman mondtak igent a javaslatra. Csak nekem kellett volna feltartanom a kezem, és akkor megvan a határozat. De nem szavaztam, nehogy azzal vádoljanak, hogy én döntöttem. Határozat nincs, mégis felelős vagyok, érti maga ezt?!

— Miben érzi magát bűnösnek?

— Hogy mindig mindent ki-mondtam. Nem tudtam osztolni, és nem hagytam, hogy az orromnál fogva vezessenek... Az ügy emberségemben alázott meg. Alnoksággal talán többre vittem volna... De én, ha százszor újra-kezdhetném, százszor így csinálnám.

7.

A Magyar Rádió 1986 áprilisában „Szorító — egy tanácselnökért” című műsorában foglalkozott Pócs István ügyével. Már önmagában a rádióműsor felvétele is újabb támadásra indította a korábbi bejelentőket. Újabb beadványt fogalmaztak. Ebben egvebék között azzal vádolják Pócs Istvánt: „Személyi kultuszt alakított ki maga körül, modortalan, durva, hatalmaskodó, kiskirály.” Kézenfekvő a kérdés: ha ennyi hibájáról tudtak, miért ragaszkodtak mégis a személyéhez tavaly? Csak némi habozás után kapok választ. És a tanulások összegzése se megy könnyen.

— Ezek a vétkei — találja meg leghamarább az érvet Bódi János népfrentelnök — csak a választás után derültek ki... Nekünk se a megyei tanács, se a megyei

Csak természetes, hogy oda utaztam. Hogy halljam, lássam a dráma végét, az igazság legtisztább arcát. Am — megdöbbenésemre — kitessékelték onnan! Két kolléga kapott bebocsátást: a Népszabadság és a Heves megyei Népszabadság munkatársai. Engem a pártbizottság és a megyei tanács egy-egy dolgozója külön szobába vezetett, kedvesen; s együtt maradtunk, jót beszélgettünk, az egész délelőtt, zárt ajtók mögött. Többek között arról, milyen nagy szerepe is van demokrácianknban a hiteles tájékoztatásnak... meg hát az új sajtótörvénynek. Házigazdám persze biztosítottak arról, hogy a tanácsülés végén mindenki, bárkivel szót válthatok...

Csöppet sem lepett meg, hogy amikor az ülés véget ért, nyilatkozó csak egy akadt: Mészáros Albert, a megyei népfrentbizottság titkára.

— Pócs István ellen vádat emel az ügyészség. Többek között hűtlen kezelés miatt. A tanácsstagok megismerhették a vizsgálat, a vádirat megállapításait. Az ülés nagyon fegyelmezett, demokratikus légkörben zajlott le. Felvetődött néhány kérdés is, így például, hogy az ártatlanság vélelme miatt nem kellene-e várni addig, amíg a bíróság jogerős ítéletben megállapítja a vádiratban szereplő cselekmények igazságtartalmát. A tanácsstagok úgy döntöttek: nem lenne helyes várni a bíróság ítéletére, mert az elkövetett hibákért Pócs István mindenképpen felelős. Ha mások bűnét is kiderítik, ők is felelni fognak. A tanácsülésen huszont-három szavaztak Pócs visszahívása mellett, ketten ellene. A volt elnököt a tanácstagság alól is felmentették. A szavazás után Bódi János és Klamarik Lajos önként lemondott a tanácstagságról, a szándékukkal természetesen mindenki egyetértett...

A riport itt véget ért. Az érvek és ellenérvek most Juszticia istenasszony serpenyőjébe kerülnek — és a történet folytatódik. S a bíróság előtt a kérdés: hány bűne van Pócs Istvánnak?